

УДК 342.9

АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ У ГРОМАДСЬКИХ МІСЦЯХ (НА ПРИКЛАДІ ДРІБНОГО ХУЛІГАНСТВА)

Тетяна НАДОБКО,

здобувач кафедри державно-правових дисциплін
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

SUMMARY

The scientific article is devoted to research and characterization of disorderly conduct as one of most common administrative offenses committed in public. The characteristic nature of composition of said offenses, as well as through administrative methods delictology are certain patterns: regarding dynamics of offender and resulting sample material analysis of judicial practice. The availability of certain features that characterize totality of administrative offenses committed in public, as a holistic socio-legal phenomenon, measures against this offense necessitates use of broad administrative delictology science instruments. The characteristic nature of composition of said offenses, as well as through administrative methods delictology, are certain laws regarding dynamics of offender and resulting sample material analysis of judicial practice.

Key words: administrative offense, administrative delictology, public place, disorderly conduct.

АНОТАЦІЯ

Наукова стаття присвячена дослідженню та характеристиці дрібного хуліганства, як одного із найбільш розповсюджених адміністративних правопорушень, що вчиняються у громадських місцях. Наявність певних ознак, які характеризують всю сукупність адміністративних правопорушень, які вчиняються в громадських місцях, як цілісне соціально-правове явище, заходів щодо протидії цим правопорушенням, зумовлює необхідність застосування широкого інструментарію науки адміністративної деліктології. Охарактеризована сутність складу вказаного правопорушення, а також за допомогою методів адміністративної деліктології наведені певні закономірності стосовно динаміки та особи правопорушника, отримані в результаті вибіркового аналізу матеріалів судової практики.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, адміністративна деліктологія, громадське місце, дрібне хуліганство.

Постановка проблеми. Забезпечення законності та правопорядку завжди залишались пріоритетними напрямками державної політики, але високий рівень злочинності, відсутність чітких механізмів протидії адміністративним правопорушенням створюють серйозну загрозу розвитку демократичної, правової, соціальної держави. На сьогодні серед правопорушень найбільш поширеними є правопорушення, які вчиняються у громадських місцях, зокрема, згідно статистичних даних, щороку в Україні вчиняється близько 400 тисяч правопорушень вказаного виду, із них дрібне хуліганство становить 20%. Деліктологічна характеристика вказаних проступків сприятиме їх профілактиці та попередженню, що набуває особливої актуальності у практичній діяльності.

Актуальність теми. Дослідженням адміністративних правопорушень із позицій адміністративної деліктології займалися такі вчені, як: Д.М. Бахрах, К.Л. Бугайчук, Є.В. Додін, М.І. Нікулін, С.В. Омелянчик, О.Ю. Пропкопенко, В.І. Ремнев, О.П. Шергін, проте адміністративні правопорушення, що вчиняються у громадських місцях, внаслідок відсутності комплексних наукових розробок залишаються не повністю висвітленими та дослідженими.

Саме тому **метою статті** є адміністративно-деліктологічна характеристика правопорушень, що вчиняються у громадських місцях, на прикладі найбільш розповсюдженого проступку – дрібного хуліганства.

Виклад основного матеріалу. Правопорушення, як це впливає із самого терміну, є порушенням права, акт, що суперечить праву, його нормам. Скоїти правопорушення – значить порушити норму права [1, с. 12].

Як стверджує М.С. Малейн: «Кожне окреме правопорушення, як явище реальної дійсності, ... вчиняється конкретною особою в певному місті та у певний час, суперечить

чинній правовій нормі, характеризується точно визначеними ознаками та наводить власне визначення адміністративного правопорушення, як свідомого вольового акту суспільно-небезпечної протиправної поведінки» [2, с. 6–7].

Основним нормативно-правовим актом, що передбачає адміністративну відповідальність за правопорушення, які вчиняються у громадських місцях, є Кодекс України про адміністративні правопорушення. У вказаному акті закріплено перелік правопорушень, адміністративні стягнення, що застосовуються за їх вчинення, посадових осіб, уповноважених накладати ці стягнення, а також врегульовано порядок провадження у вказаних справах.

Фактичною підставою адміністративної відповідальності є адміністративне правопорушення, визначення якого наводиться у ч. 1 ст. 9 КУпАП, так, адміністративним правопорушенням є протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління, і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

В цілому визначення правової природи змісту поняття «адміністративного правопорушення» та виокремлення його ознак було предметом численних досліджень вчених-адміністративістів. Переважна більшість позицій учених стосовно визначення поняття «адміністративного правопорушення» є тотожною та подібною, зокрема, адміністративному правопорушенню:

1) це винне, протиправне, яке наносить шкоду суспільству, діяння правоздатної особи або осіб, яке тягне за собою юридичну відповідальність [3, с. 480];

2) це суспільно-небезпечно або шкідливе, протиправне, винне діяння деліктоздатного суб'єкта, яке тягне юридичну відповідальність [4, с. 283];

3) це суспільно небезпечно або шкідливе неправомірне (протиправне) винне діяння (дія чи бездіяльність) деліктоздатної особи, яке тягне юридичну відповідальність [5, с. 182].

Адміністративному правопорушенню властиві такі ознаки, як протиправність, винність, адміністративна караність, суспільна шкідливість [6, с. 144–145].

Стосовно наявності такої ознаки, як суспільна небезпека, погоджуємося з точкою зору В.К. Колпакова, який вважає суспільну небезпеку гносеологічною ознакою об'єктивної сторони правопорушення, яка доводиться у процесі розслідування всіх обставин справи і формулюванні відповідного висновку [7, с. 32–34].

До складу адміністративного проступку відносяться чотири взаємопов'язані елементи: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона. Слід мати на увазі, що відсутність хоча б одного елементу свідчить про відсутність самого адміністративного правопорушення.

Об'єктом завжди виступають суспільні відносини, які регулюються нормами різних галузей права й охороняються нормами адміністративного права. Об'єктивна сторона характеризує його зовнішню сторону і включає: протиправне діяння, шкідливі наслідки, причинний зв'язок між ними, місце, час, спосіб, обстановку, знаряддя вчинення адміністративного правопорушення тощо [8, с. 44–45].

Суб'єктом адміністративного проступку виступають фізичні осудні особи, які на момент його вчинення досягли 16-річного віку. Суб'єктивна сторона включає: вину, мету та мотив вчинення проступку.

Вказані ознаки відображають зміст поняття «склад адміністративного правопорушення» загалом, виключаючи при цьому можливість окреслити специфічні ознаки правопорушень у залежності від їх видової приналежності, в тому числі можливість наведення деліктологічної характеристики правопорушень, що вчиняються у громадських місцях. Внаслідок чого актуальним постає питання щодо визначення об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єктивної сторони, суб'єкта вказаних правопорушень, а також дослідження їхньої поширеності, динаміки, причин та умов, особи правопорушника.

Наявність певних ознак, які характеризують всю сукупність адміністративних правопорушень, які вчиняються в громадських місцях, як цілісне соціально-правове явище, заходів щодо протидії цим правопорушенням, зумовлює необхідність застосування широкого інструментарію науки адміністративної деліктології.

Адміністративна деліктологія – це сукупність знань, теоретичних положень, наукових уявлень про адміністративну деліктність, її причини і умови, про заходи щодо протидії їй [9, с. 15]. Схожої думки дотримується М.І. Нікулін, який вважає, що адміністративна деліктологія – це об'єктивно обумовлена система наукових пізнань, що виявляється в якості самостійного наукового напрямку в рамках адміністративно-правових проблем, і разом з тим наукова діяльність, яка має на меті наукове забезпечення процесів боротьби із адміністративними деліктами [10, с. 132].

В.І. Ремнєв вважав адміністративну деліктологію складовою частиною більш загальної науки деліктології – комплексного наукового напрямку, мета якого є вивчення причин і умов, що породжують незлочинні правопорушення, розробка заходів щодо їх запобігання та ліквідації [11, с. 245].

Предмет адміністративної деліктології збігається з предметом кримінології, звідки, власне, і був запозичений. Це пояснюється дослідженням подібних, але якісно різних, негативних суспільних явищ: кримінологія вивчає злочинність, адміністративна деліктологія – адміністративну деліктність. У цьому контексті В.Ф. Фефілова вказує, що подібно до того, як наука кримінологія

включає до свого предмета злочинність, причини і умови, які сприяють вчиненню злочинів, і розробку заходів щодо їх попередження, адміністративна деліктологія покликана вивчати закономірності, які визначають стан, структуру і динаміку адміністративних правопорушень, їх причини і умови, розробляти заходи щодо попередження таких правопорушень [12, с. 22].

Методологічно всі дослідження в галузі адміністративної деліктології можна поділити на чотири основні напрями. Вони зводяться до вивчення: а) характеру вчинених правопорушень, їх масштабності, динаміки розвитку; б) причин конкретних правопорушень і умов, що їм сприяють; в) особи правопорушника; г) розробки заходів попередження правопорушень [13, с. 10].

Адміністративна деліктологія дуже тісно пов'язана з інститутом адміністративної відповідальності та адміністративно-деліктним правом. Їх доктринальні положення досить часто визначають або суттєво впливають на науково-теоретичний фундамент адміністративної деліктології, зокрема це стосується складу адміністративного делікту, матеріальних та процесуальних норм притягнення особи, що вчинила адміністративне правопорушення, до адміністративної відповідальності, видів та порядку накладення адміністративних стягнень тощо. Положення адміністративно-деліктного права, інституту адміністративної відповідальності разом із адміністративною деліктологією становлять собою єдиний механізм для проведення ефективної профілактики адміністративної деліктності [14, с. 18].

Таким чином, за допомогою методів та прийомів адміністративної деліктології можна визначити характер адміністративних правопорушень, які вчиняються у громадських місцях, їх масштабність, динаміку розвитку, а також сформулювати особу правопорушника.

Об'єктивне з'ясування вказаних питань сприятиме виробленню пропозицій, направлених на зменшення кількості вчинюваних адміністративних правопорушень, зменшення рівня злочинності, а також виявлення закономірностей причин і умов, які сприяють вчиненню правопорушень у громадських місцях, що в кінцевому результаті сприятиме вдосконаленню заходів щодо попередження вчинення правопорушень.

Одним із найбільш розповсюджених правопорушень, що вчиняються у громадських місцях, є дрібне хуліганство. Свідченням цьому є статистичні дані Державної служби статистики України, зокрема у 2014 році до провадження судів загальної юрисдикції України надійшло 55 644 адміністративні справи за ознаками правопорушення, передбаченого ст. 173 КУпАП (дрібне хуліганство), що становить близько 20% всіх правопорушень, що вчиняються у громадських місцях [15].

На думку переважної більшості вчених, дрібне хуліганство є одним із найнебезпечніших адміністративних правопорушень, оскільки є найбільш поширеним серед інших адміністративних проступків, набуває форми неповаги до суспільства чи держави, а також сприяє пропаганді зневажливого ставлення до оточуючих та нівелюванню цінностей права.

Вперше поняття «дрібного хуліганства» згадується в Указі Президії Верховної Ради СРСР від 26 липня 1966 року «Про посилення відповідальності за хуліганство» [16], дрібне хуліганство – це нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян. Аналогічне визначення міститься й у ст. 173 КУпАП.

Адміністративне правопорушення складається з декількох альтернативних дій, склад якого утворюється вчиненням як однієї із перелічених дій, так і всіх разом, що

необхідно враховувати при кваліфікації, оскільки особа не скоює нового проступку, якщо вона послідовно вчиняє всі названі у статті дії.

Об'єктивна сторона характеризується однією основною та обов'язковою ознакою – суспільно шкідливим діянням, яке полягає у нецензурній лайці в громадських місцях, образливому чіплянні до громадян або вчинення інших подібних дій, що порушують громадський порядок і спокій громадян.

Як стверджує Т.С. Жиликов, поняття «нецензурна лайка» можна розглянути з психологічної, лінгвістичної, наукової точок зору.

Словосполучення «нецензурна лайка» походить від англійського слова «obscene» (непристойний, брудний). Елементом нецензурної лайки є найбільш вульгарні, непристойні, похабні словосполучення, які часто виражають спонтанну речову реакцію на несподівану ситуацію.

Необхідно звернути увагу на той факт, що з точки зору психології, нецензурна лайка, як стверджує вчений, характеризується: підвищенням емоційності мови; зменшенням психічного напруження; демонстрацією вседозволеності; демонстрацією зневажливого ставлення до існуючих у суспільстві і держави заборон [17, с. 221–222].

Для чіткого розуміння поняття «нецензурна лайка» видається доцільним звернутись до визначення цього поняття у довідковій та науковій літературі.

С.І. Ожегов у тлумачному словнику російської мови зазначив, що нецензурна лайка – це матерні, непристойні слова [18, с. 415]. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови наводиться аналогічне визначення [19, с. 562].

Визначення цього поняття у довідковій літературі не завжди є однозначним, проте необхідно відмітити подібність трактувань вказаного поняття. А.С. Бурцев визначає, що поняття нецензурна лайка – це дуже вузьке поняття. На його думку, нецензурна лайка – це найбільш цинічні слова, що відносяться до сфери статевої відносин [20, с. 34–39]. На думку А.П. Ключніченко, під нецензурною лайкою слід розуміти будь-який прояв лихослів'я [21, с. 81].

В цілому ми погоджуємося із думкою Т.С. Жиликова, що нецензурна лайка – це найбільш цинічні слова, що відносяться до сфери статевої відносин, характеристики особи та фізіологічних процесів.

Вважаємо, що нецензурна лайка – це, насамперед, усвідомлена поведінка правопорушника, яка суперечить правам і свободам людини і громадянина, принижує їх честь та гідність. Так, у ст. 1 «Загальної декларації прав людини» зазначено, що «всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах, вони наділені розумом і совістю, і повинні діяти по відношенню один до одного в дусі братерства».

Вказане положення знайшло своє закріплення й у Конституції України, зокрема ст. 3 закріплено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, ст. 28 передбачає, що кожен має право на повагу до його гідності.

Наступним елементом об'єктивної сторони вказаного правопорушення є образливе чіпляння до громадян, під яким слід розуміти аморальну поведінку, що принижує честь і гідність громадян. Це може бути: настирне приставання до громадян із непристойними розмовами, зривання з громадян головних уборів, спроби обняти, поцілувати незнайому людину тощо [22, с. 31].

Таке розмаїття протиправних дій законодавець визначив терміном «інші подібні дії», до яких необхідно віднести: на-

сильницьке вторгнення в громадські місця всупереч забороні певних осіб, які слідкують за порядком; безпідставне порушення спокою громадян телефонними дзвінками, лихослів'я по телефону; співання непристойних пісень; вигуки, свист під час демонстрації кінофільмів; гвалт, крики з хуліганських мотивів біля вікон громадян у нічний час; справляння природних потреб у невідведених для цього місцях; поява у громадському місці в оголеному вигляді; самовільна, без потреби зупинка комунального транспорту; нанесення непристойних малюнків на тротуари, стіни, паркани, двері чи вчинення написів нецензурного змісту; неправдиве повідомлення про смерть родичів, знайомих, якщо це не призвело до тяжких наслідків; грубе порушення черг, яке супроводжується ображанням громадян та виявленням неповаги до них; знищення або пошкодження з хуліганських мотивів якогось майна у незначних розмірах тощо [23, с. 404].

Потребує уваги той факт, що у ст. 173 не міститься вичерпного переліку тих дій, які охоплюються поняттям «образливе чіпляння до громадян», а вжиття словосполучення «інші дії» викликає ряд суперечностей у процесі притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності.

Такий підхід законодавця, на нашу думку, дозволяє нівелювати інститутом адміністративної відповідальності органом чи посадовою особою в процесі виявлення правопорушення та притягнення особи до відповідальності, оскільки дозволяє будь-які дії, що так чи інакше порушують громадський порядок, відносити до дрібного хуліганства, що відкриває шлях для зловживання службовими повноваженнями органами та посадовими особами, уповноваженими розглядати справи про адміністративні правопорушення. З іншого боку, наявність словосполучення «інші дії» свідчить про різноманіття та широкий спектр дій, які підпадають під ознаки дрібного хуліганства, що унеможливає їх вичерпне закріплення у нормі закону, а тому доцільною була б розробка певних критеріїв чи методик віднесення конкретних дій до ознак хуліганства.

Одним із нагальних питань, яке виникає у процесі правозастосування, є проблема розмежування дрібного хуліганства, як адміністративного правопорушення, від хуліганства як кримінального правопорушення, внаслідок чого Пленумом Верховного Суду України було прийнято постанову «Про судову практику у справах про хуліганство» від 22 грудня 2006 року № 10. Так, у пункті 3 зазначено, що при вирішенні питання про відмежування кримінально-каранного хуліганства від дрібного слід виходити з того, що відповідно до ч. 1 ст. 296 КК хуліганство – це умисне грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, яке супроводжується особливою зухвалістю або винятковим цинізмом. Якщо таке порушення не супроводжувалось особливою зухвалістю або винятковим цинізмом, його необхідно кваліфікувати як дрібне хуліганство за ст. 173 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

На думку Л.Л. Попова, для розмежування дрібного хуліганства і хуліганства, як злочину, необхідно використовувати такі кваліфікуючі показники: особливості об'єкта правопорушення; наявність тяжких наслідків; особистий характер суб'єктивного відношення особи до правопорушення (ціль, мотив); особа правопорушника [24, с. 69–72].

Проте, на нашу думку, вказані показники необхідно враховувати виключно у їх сукупності, критерії, що відмежовують дрібне хуліганство від кримінально караного хуліганства, слід доповнити наступним:

– дії особи, які містять ознаки дрібного хуліганства, не містять суспільної небезпечності, явної неповаги до суспільства, тобто є малозначними;

– в діях особи відсутні ознаки особливої зухвалості чи виняткового цинізму.

Згідно з п. 5 постанови Пленуму ВСУ «Про судову практику у справах про хуліганство» від 22 грудня 2006 року № 10 за ознакою особливої зухвалості кримінально караним хуліганством може бути визнане таке грубе порушення громадського порядку, яке супроводжувалось, наприклад, насильством із завданням потерпілій особі побоїв або заподіянням тілесних ушкоджень, знущанням над нею, знищенням чи пошкодженням майна, зривом масового заходу, тимчасовим припиненням нормальної діяльності установи, підприємства чи організації, руху громадського транспорту тощо, або таке, яке особа тривалий час уперто не припиняла. Хуліганством, яке супроводжувалось винятковим цинізмом, можуть бути визнані дії, поєднані з демонстративною зневагою до загальноприйнятих норм моралі, наприклад, проявом безсоромності чи грубої непристойності, знущанням над хворим, дитиною, особою похилого віку або такою, яка перебувала у безпорадному стані та ін.;

– такі дії не спричинили нанесення тілесних ушкоджень будь-якого ступеня та не супроводжувались застосуванням чи погрозою застосування холодної чи вогнепальної зброї;

– дії особи не пов'язані із незаконним заволодінням майном чи іншими матеріальними цінностями;

– дії не пов'язані зі вчиненням опору представникам влади або представникам громадськості, що здійснюють охорону громадського порядку.

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього правопорушення є місце його скоєння, а саме – громадське місце, яке у чинному законодавстві України визначається, як частина (частини) будь-якої будівлі, споруди, яка доступна або відкрита для населення вільно чи за запрошенням, або за плату, постійно, періодично або час від часу, в тому числі під'їзди, а також підземні переходи, стадіони (ст. 1 Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» від 22.09.2005 року).

Суб'єктивна сторона полягає у наявності прямого умислу – особа передбачає та усвідомлює протиправний характер своїх дій, передбачає її шкідливі наслідки та бажає їх настання. Мотив і мета вчинення адміністративного правопорушення є факультативними ознаками та не впливають на кваліфікацію.

Суб'єктом є особа, яка на момент вчинення правопорушення досягла 16-річного віку.

З метою визначення характеру адміністративного правопорушення у вигляді дрібного хуліганства, його масштабності, динаміки розвитку, а також зображення особи правопорушника актуальним постає аналіз судової практики за допомогою методів адміністративної деліктології.

Зазначимо, що одним із найбільш перспективних для використання в адміністративно-деліктологічних дослідженнях є метод аналізу документів, який полягає у збиранні, опрацюванні та використанні інформації, отриманої з документів. У соціології виділяють традиційний і формалізований аналіз документів.

Традиційним (класичним) вважається такий аналіз, при якому все різноманіття розумових операцій дослідника направляється на інтерпретацію фактів, які відображає документ. У прямому розумінні це не що інше, як тлумачення змісту документа з погляду дослідника [25, с. 99].

Заслуговують на увагу результати дослідження, проведеного С.В. Омелянчиком, так, ученим було досліджено 302 судові справи у місті Запоріжжя за ст. 173 КУпАП за такими критеріями: статя; вік; соціальне становище і рід занять; освіта, галузь виробництва; місце проживання; громадянство; сімейний стан; стан особи на момент вчинення правопорушення; судимість; час вчинення правопорушення тощо.

За результатами дослідження С.В. Омелянчиком охарактеризовано особу-правопорушника, як чоловіка від 16 до 39 років, що переважно не працює або зайнятий у промисловості чи будівництві, має середній спеціальний або нижче рівень освіти, громадянин України, проживає у місті, неодружений, вчинив адміністративне правопорушення у стані алкогольного сп'яніння [14, с. 83–84].

Методом аналізу документів та компаративного аналізу нами було досліджено 840 справ про адміністративні правопорушення, які знаходились у провадженні судів загальної юрисдикції у 2015 році, що становить близько 2% від їх загальної кількості, за такими критеріями: 1. Місце вчинення адміністративного правопорушення: місто, сільська місцевість; 2. Характер вчинених дій особою правопорушником; 3. Час вчинення правопорушення: 00:00 – 4:00, 4:00 – 8:00, 8:00 – 12:00, 12:00 – 16:00, 16:00 – 20:00, 20:00 – 24:00 години; 4. Статя особи правопорушника: чоловік, жінка; 5. Соціальне становище і рід занять: учень, студент, робітник, приватний підприємець, пенсіонер, тимчасово не працює; 6. Місце проживання: місто, сільська місцевість; 7. Громадянство: громадянин України, іноземець; 8. Стан особи на момент вчинення правопорушення: алкогольне сп'яніння, наркотичне збудження; 9. Адміністративне правопорушення вчинене: самостійно, в групі; 10. Чи притягалася особа до адміністративної відповідальності за вчинення подібних правопорушень протягом року: не притягалася, притягалася.

За результатами проведеного нами дослідження справ про адміністративні правопорушення за ст. 173 КУпАП було отримано такі результати: переважна більшість правопорушень вчиняється у містах (70%), на території сільської місцевості даний показник дещо менший, проте значний і становить близько 30% від загальної кількості.

Незважаючи на те, що об'єктивна сторона дрібного хуліганства передбачає значну кількість дій, які підпадають під склад вказаного правопорушення, найчастіше правопорушники притягуються до адміністративної відповідальності за нецензурну лайку у громадських місцях – 60%; нецензурна лайка у поєднанні із образливим чіплянням до громадян – 27%; справляння природних потреб у невідведених для цього місцях – 6%; близько 2% становлять правопорушення у вигляді образливого чіпляння до громадян; 1% – тілесні ушкодження, заподіяні іншим особам, які за своїм характером не містять ознак складу злочину; 1% – знищення або пошкодження з хуліганських мотивів якого-небудь майна у незначних розмірах; 3% становлять досить нетипові дії правопорушників, які охоплюються диспозицією ст. 173 КУпАП, такі як: пошкодження з хуліганських мотивів зелених насаджень, підпал рекламних засобів, гвалт, крики з хуліганських мотивів біля вікон громадян у нічний час, нанесення непристойних малюнків на тротуари, стіни, паркани, двері, вчинення написів нецензурного змісту тощо.

Більшість правопорушень вчиняється у період з 12.00 до 16.00 (31%), з 20.00 до 24.00 (26%), з 16.00 до 20.00 (18,5%), а також значна кількість – у проміжок часу з 08.00 до 12.00 (14%). Дещо менше – у період з 00.00 до 04.00 (7%), найменший показник з 04.00 до 08.00 – лише 3,5%.

Основна маса правопорушень вчиняється особами чоловічої статі (86%), жіночої – лише 14%, причому лєвова частка проступків вчиняється особами, які не працюють (87%), навчаються у середніх, спеціальних або вищих навчальних закладах (4%), є представниками робочих професій (7%), пенсіонерами (1,5%), а також приватними підприємцями (0,5%).

Правопорушники, як правило, проживають у місті – 70%, у сільській місцевості близько 30%.

Майже всі правопорушення вчиняються громадянами України (99%) і лише 1% іноземцями. Проте особливої проблеми набуває алкоголь, як головна причина вчинення дрібного хуліганства, зокрема, кожне третє правопорушення вчиняється особою у стані алкогольного сп'яніння (31%). Лише 2% правопорушень вчиняються групою осіб і 2% становлять правопорушення, вчинені особами, які раніше притягалися до адміністративної відповідальності за аналогічні дії протягом року.

Висновки. Таким чином, адміністративне правопорушення, передбачене ст. 173 КУпАП (дрібне хуліганство), вчиняється переважно у містах та полягає у нецензурній лайці чи нецензурній лайці у поєднанні із образливим чіплянням до громадян, рідше – у справлянні природних потреб у не відведених для цього місцях, причому кожне третє правопорушення здійснюється у період з 12.00 до 16.00 години. Щодо особи-правопорушника – це чоловік, громадянин України, який не працює, проживає у місті та вчинив протиправні дії у стані алкогольного сп'яніння.

Список використаної літератури:

1. Прокопенко О.Ю. Деліктологічна характеристика та профілактика адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 – Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / О.Ю. Прокопенко; наук. кер. А.Т. Комзюк; Міжрегіональна академія управління персоналом. – Київ: Б. в., 2011. – 180 с.
2. Малєин Н.С. Правонарушение: понятие, причины, ответственность, М.: Юр. Лит. – 1985. – 192 с.
3. Общая теория права и государства: учебник для вузов / В.С. Афанасьев, А.П. Герасимов, В.И. Гойман и др. / М.: Юристъ. – 2001. – 517 с.
4. Теория права и государства: учебник / под общей ред. В.В. Лазарева – М.: Закон и право. – 2001. – 551 с.
5. Скаун О.Ф. Теория государства и права: Учебное пособие. – Х.: Консум. – 2000. – 704 с.
6. Ведерніков Ю.А. Адміністративне право України: навч. посіб. / Ю.А. Ведерніков, В.К. Шкарупа. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 336 с.
7. Колпаков В.К. Онтолого-гносеологічний вимір ознак адміністративного делікту / В.К. Колпаков // Право України. – 2004. – № 10. – С. 30–34.
8. Ківалов С.В. Адміністративне право України: навч.-метод. посіб. / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла. – Одеса: Юридична література, 2002. – 312 с.
9. Додин Е.В. Административная деликтология // Курс лекцій. – Одесса: Юридическая литература. – 1997. – 116 с.
10. Никулин М.И. Административная деликтология, как система научных познаний об административной деликтности / М.И. Никулин // Правоведение. – 2004. – № 3 – С. 126–132.
11. Ремнев В.И. Разработка научных основ административной деликтологии / В.И. Ремнев // XXVI съезд КПСС и

вопросы развития государственного права, советского строительства и управления. – М., 1982. – 245 с.

12. Фефилова В.Ф. Криминология и административная деликтология: некоторые общие и частные вопросы соотношения и развития / В.Ф. Фефилова // Актуальные проблемы административной деликтологии. – К., 1984. – С. 22–25.

13. Ремнев В.И. Актуальные вопросы административной деликтологии в современный период // Актуальные вопросы административной деликтности. – К., 1984. – 10 с.

14. Омелянчик С.В. Адміністративно-деліктологічна характеристика особи правопорушника, що посягає на громадський порядок і громадську безпеку: дис. канд. юр. наук : 12.00.07 / С.В. Омелянчик. – Запоріжжя, 2010. – 195 с.

15. Адміністративні правопорушення в Україні у 2014 році. – [Електронний ресурс] // Статистичний бюлетень «Адміністративні правопорушення в Україні» Державної служби статистики України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_ap_bl.htm.

16. Про посилення відповідальності за хуліганство: Указ Президії Верховної Ради СРСР від 26 липня 1966 року // Відомості Верховної Ради СРСР. – 1966. – № 30. – Ст. 595.

17. Жиліков Т.С. Загальноправова характеристика об'єктивної сторони дрібного хуліганства / Т.С. Жиліков // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского // Серия «Юридические науки». – 2007. – Том 20 (59). – № 2 – С. 219–225.

18. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка / Российская Академия наук, Институт русского языка; Российский фонд культуры. – М.: АЗЪ, 1997. – 940 с.

19. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / Уклад.: голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.

20. Бурцев А.С. Совершенствование правовой базы борьбы с мелким хулиганством в 50–60 годах прошлого века // Право: теория и практика. – М.: 2002. – С. 34–39.

21. Ключниченко А.П. Административная борьба с мелким хулиганством и злостным пьянством. – К.: Юрид. лит., 1967. – 152 с.

22. Рябов М.И. Деятельность органов внутренних дел по борьбе с хулиганством: Учебное пособие. – Москва: Академия МВД СССР, 1981. – 102 с.

23. Кодекс України про адміністративні правопорушення: науково-практичний коментар / Р.А. Калужний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін.; – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 781 с.

24. Попов Л.Л. Некоторые административно-правовые вопросы теории и практики применения Указа Президиума Верховного Совета СССР «Об усилении ответственности за хулиганство» // О мерах по усилению борьбы с нарушителями общественного: 3б. науч. тр. – М.: Высшая школа МОИП СССР, 1967. – С. 69–81.

25. Барвінський А.О. Соціологія: Курс лекцій для студ. вищ. навч. закл. / А.О. Барвінський. – К.: Центр навчальної літ-ри, 2005. – 328 с.